

ЗАСАДИ КОМАНДОУТВОРЕННЯ В ІГРОВИХ ВИДАХ СПОРТУ

Феномен командоутворення детально розглядається різними спеціалістами з менеджменту, соціальної психології, управлінського консультування та організаційного розвитку. З точки зору фахівців команда – це вища форма розвитку спільної діяльності, яка характеризується фактом узгоджених і прийнятих цілей, цінностей і норм роботи; соціально-психологічною згуртованістю і адаптивністю поведінки кожного по відношенню до інших; наявністю порозуміння між суб'єктами; гнучкою структурою колективу; високим рівнем самоконтролю діяльності і розподілом відповідальності; базових і спеціальних компетенцій.

Команда має певні ознаки:

- ефективна конструктивна взаємодія між суб'єктами команди;
- професіоналізм кожного співробітника;
- позитивне мислення;
- орієнтування на загальний результат;
- мобільний розподіл функцій між членами команди.

Різним етапам багаторічної підготовки спортсменів відповідають різні моделі розвитку груп, які лежать в основі командоутворення.

Першому етапу (етапу початкової підготовки) відповідає модель дифузної групи. До особливостей дифузної групи входять наявність загальної цілі, соціально-психологічна сумісність усіх членів групи та наявність спеціальних вмінь і навичок у кожного члена групи.

На другому етапі (етап попередньої базової підготовки) команда відповідає моделі робочої групи. На формування робочої групи впливають ті самі фактори, які визначені для дифузної групи та додається фактор налагодженої системи комунікації між членами групи та сформована рольова структура.

На етапі попередньої спеціалізованої підготовки команда набуває форми згуртованої групи, на формування якої впливають (крім вище зазначених факторів) загальнокомандні та управлінські компетенції і сфера відповідальності та контролю.

І тільки на етапі максимальної реалізації індивідуальних можливостей можна говорити про створення команди як вищої форми командоутворення. Основними критеріями формування команди такого рівня є визнання кожного члена групи як особистості та наявність самосвідомості високого рівня у кожного члена і групи в цілому.

Як вказує в своїй роботі Г. Паркер – оптимальний розмір команди від чотирьох до шести осіб, а 10-12 членів – це межа, коли ще зберігається ефективність. Кількість учасників команди залежить від

специфіки виконуваних робіт, тому кількість членів визначається індивідуально. Для спортивних команд кількість гравців зумовлена існуючими «Правилами» та «Положеннями змагань» з обраних видів спорту.

Розмір команди – фактор важливий, але не є достатнім і остаточною. Сутністю команди є гравці, які здатні діяти узгоджено та взаємозв'язано. Всі члени команди повинні виконувати свої «ролі», тому що, для ефективної сумісної діяльності в колективі для різних «рольових» обов'язків зумовлений набір необхідних вмій та навичок. Запорукою успіху спортсмена полягає в тім, щоб якшвидше зайняти підходящу для себе рольову позицію і положення по відношенню до колег. У сфері командоутворення діють закони природи – «культури, ретельно виведені шляхом клонування та інбридингу, тобто однорідні, погано пристосовуються до змін в природних умовах». Тільки «гібридна» команда спроможна стати основою для успішної комерційної та спортивної діяльності.

Як визначають спеціалісти, розподіл ролей в команді – тонке питання, надзвичайно важливо, щоб кожен член команди грав роль, відповідну його здібностям і можливостям. Тому, надзвичайно важливо, щоб під час формування команди був дотриманий принцип «неоднорідності групи», який означає, що неоднорідні групи, які складаються з несхожих індивідів, що володіють різними здібностями, навичками і знаннями, найбільш здатні виконати будь-яке завдання. Незважаючи на те, що така група більш конфліктна, практика свідчить, що вона здатна діяти більш ефективно, ніж однорідна група.

З іншого боку, враховуючи особливості формування спортивної команди, треба зазначити, що одним з аспектів командоутворення є однорідність групи, яка пов'язана з так званою груповою демографією, що вивчає ступінь подібності певних демографічних характеристик (вік, стать, освітній рівень, тривалість членства в організації і т. д.).